

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ความเป็นพลวัตของประชามน์กับการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรน้ำ: กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำขุนสมุน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน
ผู้เขียน	นางสาวพิมลพรรณ สกิศรัมย์
ปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร. สิทธิธัญ ประพุทธนิตสาร

บทคัดย่อ

การศึกษาความเป็นพลวัตของประชามน์กับการจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรน้ำ: กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำขุนสมุน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาพลวัตและเงื่อนไขในการรวมตัวขององค์กรภาคีประชามน์ในกรณีแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์หลายฝ่าย 2) เพื่อศึกษาพลวัตและเงื่อนไขในกระบวนการหาข้อตกลงร่วมในกรณีเข้าไปจัดการความขัดแย้งระหว่างผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์หลายฝ่าย และ 3) เพื่อศึกษาพลวัตและเงื่อนไขในการขับเคลื่อนข้อตกลงร่วมเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมในปฏิบัติการการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์หลายฝ่าย โดยใช้วิธีการศึกษาหลักคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ โครงการอ่างเก็บน้ำขุนสมุน ในการอภิปรายและวิเคราะห์ผลใช้ประเด็นสาธารณะที่มีความขัดแย้งน้อยหรือ ไม่มีความขัดแย้งและบรรลุถึงความพึงพอใจของสาธารณะ: กรณีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในน่าน(แบบชนะ-ชนะ) มาเป็นประเด็นเปรียบเทียบกับประเด็นสาธารณะที่มีทั้งผู้ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์(แบบแพ้-ชนะ) กรณีโครงการอ่างเก็บน้ำขุนสมุน การศึกษาพบประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การรวมตัวของภาคีประชามน์ ขึ้นอยู่กับมูลเหตุที่ทำให้เกิดประเด็นสาธารณะ การให้คุณค่าในประเด็นสาธารณะ และประโยชน์ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นสาธารณะ โครงการอ่างเก็บน้ำขุนสมุนเป็นโครงการที่อยู่บนฐานทั้งความต้องการของชุมชนเกษตรกรในพื้นที่ท้ายน้ำของกลุ่มน้ำสมุน และสอดคล้องกับการพัฒนากระแสหลักที่ การสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อย่างไรก็ตาม โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำขุนสมุนเป็นประเด็นของการบริหารจัดการน้ำโดยรัฐที่แสดงให้เห็นถึงความไม่ชอบธรรมตลอดกระบวนการเช่นเดียวกัน การรวมตัวขององค์กรภาคีประชามน์เพื่อนำมาสู่ความพึงพอใจของทุกฝ่ายจึงยังไม่เกิดขึ้น ประการที่สอง ปฏิบัติการเพื่อนำมาซึ่งการหาข้อตกลงร่วมของภาคีประชามน์ ไม่เกิดเป็นกระบวนการที่ชัดเจน เนื่องจากภาคีต่างๆ ตั้งอยู่บนฐานคิด “ความขัดแย้ง”

และ “การได้ประโยชน์และการเสียประโยชน์” ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลักไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ แต่ประชาชนกับเป็นเพียงปลายทางของกระบวนการ ประการที่สามกระบวนการเคลื่อนไหวการสร้างอ่างเก็บน้ำสมุนของกลุ่มต่างๆ ได้ใช้อำนาจและอิทธิพลที่หลากหลายช่วงชิงการเข้าถึงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในโครงการ การใช้กลไกรัฐ การใช้อำนาจผ่านนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้การขับเคลื่อนของหน่วยงานรับผิดชอบหลักและกลุ่มที่ได้ประโยชน์จากโครงการนำมาซึ่งความขัดแย้งมากขึ้น ประการที่สี่ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ประกอบกับความกดดันต่อกลุ่มที่เสียประโยชน์ ทำให้ชาวบ้านหันหาแนวร่วมโดยใช้แนวทางการเมืองภาคประชาชนในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรประชาสังคมระดับลุ่มน้ำ และการใช้เครื่องมือทางวัฒนธรรมความเชื่อเข้ามาสร้างความชอบธรรมในการอยู่ในพื้นที่

จากข้อค้นพบ กระบวนการขับเคลื่อนของประชามนันในการจัดการความขัดแย้งที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลาย เพื่อให้ความขัดแย้งระหว่างคู่ขัดแย้งเกิดความพึงพอใจ แม้ไม่ถึงขั้นทุกฝ่ายได้ประโยชน์อย่างสมบูรณ์ แต่ผู้เสียประโยชน์น้อยกว่าและมีทางออกที่พึงพอใจ ปัจจัยอยู่ 2 ประการที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างการเมืองภาคประชาชนที่แท้จริงในกระบวนการแก้ไขหรือยุติข้อขัดแย้ง ในที่นี้คือศูนย์ประสานงานประชามจะต้องเป็นหน่วยประสานงานระหว่างภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการเปิดเวทีหารือร่วมกันเพื่อบรรลุถึงข้อตกลงร่วมที่ทุกฝ่ายพึงพอใจ และที่สำคัญในการขับเคลื่อนของประชามการเปิดช่องทางการสื่อสารภาคประชาชนมีส่วนร่วมสำคัญอย่างมากในการเปิดพื้นที่รับและส่งข้อมูล ความเคลื่อนไหวของการขับเคลื่อนประชามนันในการเรียกร้องและต่อรองประเด็นอ่างเก็บน้ำขุนสมุน ทำอย่างไรการต่อสู้ของคนห้วยปลุกได้เป็นที่รับรู้ของสังคมผลกระทบของโครงการอ่างเก็บน้ำสมุนไม่ใช่เรื่องของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นของทุกคนที่ต้องร่วมแก้ต่อไป

Thesis Title	Dynamics of Nan Civil Society on Water Conflict Management: A Case Study of Khun Samun Reservoir Project, Mueang Nan District, Nan Province
Author	Miss Phimonphan Sakitram
Degree	Master of Science (Sustainable Land Use and Resource Management)
Thesis Advisor	Lecturer Dr. Sidthinat Prabudhanitisarn

ABSTRACT

This thesis “Dynamics of Nan Civil Society on Water Conflict Management: A Case Study of Khun Samun Reservoir Project, Mueang Nan District, Nan Province” has three objectives: 1) to study dynamics and factors of forming Nan Civil Society in terms of conflict management between multiple stakeholders; 2) to study dynamics and factors of finding mutual agreement processes in terms of conflict management among multiple stakeholder; and 3) to study dynamics and factors of mutual agreement leading to mutual benefits in terms of conflict management movement among multiple stakeholders. This study uses in-depth interviews to collect data from each multiple stakeholder under the case of Khun Samun Reservoir Project (Win-Lose strategy) by comparing with the movement of setting up Nan University (Win-Win strategy). The findings of this study are as follows:

First, forming of civil society partners depends on causes of public issue, valuation of public issue, and benefits of stakeholders. It found that Khun Samun Reservoir Project is a necessary need of farming community at downstream of Khun Samun watershed. This project represents the major development state policy that dam or reservoir is an appropriated surface water resource management. However, Khun Samun Reservoir Project has been shown the injustice of the state on management of water. In the face of management of water in its different contexts has been assigned to a variety of stakes. Each partner of civil society can not form to achieves mutual satisfaction.

Second, the practice of finding mutual agreement is not yet clear enough because of the various understanding in term of “conflicts” and “lose - benefits”. In addition, local people in

Khun Samun watershed actually have never had a chance to participate in this project, but they are just the end-route of the process.

Third, the movement of each stakeholder under Khun Samun Reservoir Project uses various power and their influences to bargain for water resource accessibility. The use of state and local politician power resulted in intensifying conflicts.

Forth, the group of people affected by Khun Samun Reservoir has made a significant contribution to the “People politics” strategy which enables to the emerging watershed civil society partnership’s network. They also use cultural beliefs to construct justification on their motherland.

From the findings, conflict management of Nan Civil Society movement has multiple stakeholders to satisfy the conflicts. Even though, the benefit sharing is not yet occurred, there are 2 significant conditions for the movement of Nan Civil Society on conflict management in regards to multiple stakeholders to reach mutual satisfaction. The first condition is building up politics of people for solving and reducing conflict. In this case, Nan Civil Society has to be a unit of coordinating among stakeholders by open public space for discussing mutual agreement. Significantly, the movement of Nan Civil Society needs to use public communication and media to communicate information and movement on bargaining and negotiating about Khun Samun Reservoir Project. How do the struggles of Hui pok people hear by society? The effects of Khun Samun Reservoir Project are not the responsibility of one person, but for all people to solve together.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved